

Natuurfotografie

door F. J. Siemensma

Zoals vroeger Prikkebeen met vliedernet en botaniseertrommel door de weide rende, zo loopt tegenwoordig menig natuurvriend met een camera rond. Naast de verrekijker heeft het fototoestel een vaste plaats om de hals verworven als hulpmiddel bij de studie van de natuur. Een reden om hieraan in Natura aandacht te besteden.

In dit eerste artikel zijn een aantal suggesties en tips bijeengebracht die mogelijk van nut kunnen zijn. In een volgende aflevering zal worden besproken hoe men met eenvoudige, relatief goedkope hulpmiddelen en enige handigheid, een heel eind kan komen op het boeiende terrein van de macrofotografie.

Je ziet het wel tijdens een excursie: iemand blijft opeens staan, brengt een camera voor zijn of haar oog, buigt iets naar voren en . . . klik! In dat ene klikje zijn vier elementen aan te wijzen die bepalend zijn voor een goede opname: de camera met daarachter de fotograaf en daarvoor het onderwerp met als verbindende schakel het licht. Want fotografie betekent letterlijk: schrijven met licht. Zonder één van deze elementen is een foto niet mogelijk en hoewel de meeste mensen alleen het onderwerp belangrijk vinden, kan een goede foto alleen tot stand komen bij een goed samenspel van fotograaf en camera en van onderwerp en licht.

De fotograaf

De fotograaf speelt een beslissende rol in het geheel. Hij bepaalt hoe en wanneer een opname

wordt gemaakt: hij stelt de belichting vast, regelt sluitertijd en diafragma of corrigeert de automatische belichting; hij bepaalt het moment van afdrukken en beslist hoe het onderwerp genomen wordt, met welke lens, scherp of onscherp, dichtbij of veraf. Met enige nadruk vermeld ik dit omdat sommigen zich uitsluitend door het onderwerp laten leiden, iets waarop ik later terugkom.

Wie fotografeert kan dit om velerlei redenen doen. Vaak worden foto's gemaakt omdat men iets moois ziet. Men wordt getroffen door een stukje schoonheid en het esthetisch gevoel dwingt als het ware tot het vastleggen en bewaren daarvan: een zonsondergang, een kleurig bloemenparadijs, bloeiende boomgaarden, ijspegels, herfstkleuren. Het zijn dia's die men op een winterse avond gaarne vertoont. Met natuurstudie hebben ze echter niet veel te maken.

Ontwikkeling van de stinkzwam.

Ook merkwaardige en bijzondere voorvallen nodigen uit om te worden gefotografeerd: een door een storm gevelde eik, knopmieren op een stinkzwam, een krabspin met prooi, afwijkende vormen en kleuren. Dergelijke opnamen kunnen later zeer waardevol zijn, enerzijds als documentatie en bewijsmateriaal, anderzijds omdat ons geheugen na verloop van tijd toch niet optimaal blijkt te functioneren. Ze dienen als illustratie bij een verslag of als ondersteuning van een gesprek. De aandacht van de fotograaf is in dit geval gericht op volledigheid en duidelijkheid en vaak op het moment: de sprong, de steek, de paring, het uitkomen van het ei, het uitvliegen. Het esthetisch aspect wordt naar de achtergrond gedrongen of uit het oog verloren. Men heeft ook niet altijd de tijd of de mogelijkheid om een interessanter standpunt, een andere lens of een andere achtergrond te kiezen. Het is vaak roeien met de riemen die je op dat moment hebt!

Voor de natuurfotograaf zijn deze documentaire opnamen juist belangrijk, maar dat neemt niet weg dat ze ook mooi mogen zijn. Het verenigen van zowel het documentaire als het esthetische aspect, vereist creativiteit en ervaring. Ook het lezen en bekijken van fotoboeken en -tijdschriften kan inspirerend en motiverend werken.

In bovengenoemde gevallen loopt men bij toeval

tegen het onderwerp aan. Men fotografeert dat wat voor de lens komt. Bij elk uitstapje wordt de foto-uitrusting meegezeuld onder het motto: 'Je weet maar nooit'. Misschien hebt u ook wel de ervaring opgedaan dat er juist dan iets interessants te zien is, wanneer de camera thuis ligt!

Men kan ook met een bepaald doel gaan fotograferen. Het kan veel voldoening geven als men zichzelf een opdracht geeft. Zo'n opdracht moet niet te veelomvattend zijn. Maak eens een serie foto's of dia's rond een begreind onderwerp, bijvoorbeeld de eik. Wat is er te zien aan en wat speelt zich af op een bepaalde boom gedurende een jaar? Te denken valt aan: blad, knop, bloem, eikel, gallen, schors, vraatsporen, kleurverandering door de seizoenen heen, silhouet in zomer en winter. Misschien dat u ontdekt dat dit onderwerp nog veel te ruim is!

Waar je veel kanten mee op kunt, is het thema water. Het biedt mogelijkheden voor esthetische plaatjes: spiegelingen, golfpatronen, ijspegels, druppels, dauw, waterlelies, sneeuw, mist, regen en voor gerichte natuurstudie.

Een derde opdracht kan zijn het aanleggen van een verzameling opnamen van een bepaalde groep planten of dieren zoals zweefvliegen of orchideeën. Het fotograferen ervan is een uitstekend alter-

De voet van een beuk vormde met zijn lijnenspel het motief voor dit plaatje.

Een opname, waarbij beslist korter belicht moet worden dan de meter aangeeft.

natief voor het vangen of plukken, met name van zeldzamere soorten.

Wie zichzelf een opdracht stelt, zal merken dat hij meer gericht en gemotiveerd de natuur gaat bestuderen. Men zal zich immers terdege in het onderwerp moeten verdiepen. Kennis van leefwijze en gedrag is onontbeerlijk. Libellen komen vaak na een eerste verstoring op hetzelfde takje terug en zijn dan gemakkelijker te benaderen; lopende insecten stoppen vaak even als men blaast; vlinders zijn moeilijk te bejagen bij warm, zonnig weer maar een wolk voor de zon maakt ze minder 'vluchtig'. Over het algemeen kan men veel dieren dicht benaderen mits onverhoedse bewegingen vermeden worden.

Het gereedschap

Deze term klinkt misschien wat oneerbiedig ten opzichte van het schitterende stuk techniek dat de moderne camera is. Toch is een camera allereerst een hulpmiddel en geen statussymbool op de borst van de trotse eigenaar.

De kwaliteitsverschillen tussen de diverse merken zijn de laatste jaren steeds kleiner geworden en echt slechte camera's worden er niet meer gebouwd. Wel verdient het aanbeveling om in verband met betrouwbaarheid niet de allergeedkoop-

ste camera aan te schaffen. Voor de serieuze natuurfotograaf is de kleine, gemakkelijk mee te nemen, (kleinbeeld) spiegelreflexcamera onontbeerlijk. Bij aanschaf is het belangrijk om te letten op zowel bedieningsgemak als uitbreidingsmogelijkheden. Lichtmeting door de lens is handig, informatie in de zoeker over belichtingstijd en eventueel diafragma eveneens. De mogelijkheid om matglas te verwisselen is met name belangrijk voor wie veel macrowerk doet. Soms kan men het matglas zelf verwisselen, soms kan dit alleen door de importeur geschieden. Voor macrofotografie is de mogelijkheid om automatisch te flitsen ook een punt van overweging.

Men dient echter wel te beseffen, en dit tot geruststelling van menig lezer, dat met elke reflexcamera, ongeacht van welk merk en type, goede natuuropnamen te maken zijn. Voorwaarde is wel dat men er feilloos mee om kan gaan en eruit kan halen wat er in zit. Daarom verdient het aanbeveling, hoe vreemd het misschien ook klinkt, om enige tijd na aanschaf en gebruik van de camera, het instructieboekje nog eens aandachtig door te lezen. Wellicht dat er dan dingen opvallen waar men eerst overheen las.

Een van die dingen kan de correctie bij onder- en overbelichting zijn. Lichtmeting door de lens is

handig, omdat die het gesleep met een losse belichtingsmeter overbodig maakt en men snel automatisch of halfautomatisch kan belichten. Toch is ook de ingebouwde belichtingsmeter niet meer dan een instrument dat een gemiddelde waarde geeft van het opvallende licht. Iedere camera heeft zijn eigen meetkarakteristiek, waarbij een bepaald deel van het beeld wordt gemeten. Is dit een groot deel van het beeld, dan spreekt men van integraalmeting. Betreft het een klein gedeelte hiervan, dan heet dit spotmeting. Integraalmeting werkt prima bij normale omstandigheden waarbij de lichtcontrasten niet te groot zijn. Bij grote contrasten kan het nodig zijn de meter te corrigeren. Dit moet bijvoorbeeld als een licht voorwerp tegen een donkere achtergrond afsteekt. Het donkere deel overheerst sterk, waardoor de meter aangeeft dat er te weinig licht is en dat daardoor langer belicht moet worden. Gevolg: het lichte voorwerp wordt overbelicht, wat op de foto zichtbaar is als een witte vlek zonder enige doortekening of nuance. In dit geval dient men krapper, korter, te belichten dan de meter aangeeft. Automatische camera's beschikken meestal over een correctieknop waarop de waarde -1 en -2 staat aangegeven. Deze waarde is eventueel trapsgewijs instelbaar. De waarde -1 komt overeen met het verschil tussen twee sluitertijden of twee diafragmawaarden. Dit betekent de helft minder licht. Bij niet-automatische camera's sluit men dan het diafragma één waarde (een stop, heet dat), bijvoorbeeld van 5.6 naar 8. Het instructieboekje verschaft hierover de nodige informatie.

Bovengenoemde situatie is niet zeldzaam. Denk maar eens aan een paardebloem tussen gras, een waterlelie of een zwaan op donker water of een witte bloesem tegen een strakblauwe lucht.

In het omgekeerde geval zal men langer moeten belichten, zoals bij een boom die is afgetekend tegen een witte wolkenpartij. Ook zonsondergangen verdienen vaak een wat ruimere belichting. Hoe lang of hoe kort men moet belichten is van situatie tot situatie verschillend en ook sterk afhankelijk van het meetsysteem van de camera. De ervaring van de fotograaf is belangrijk om op het gevoel de juiste correctie toe te passen. Meestal is een correctie van één stop voldoende. Wie steeds noteert hoe zijn of haar correctie bij verschillende opnamen is geweest, leert op den duur goed op gevoel te schatten.

Een vaak vergeten attribuut is het statief. Het lijkt o zo lastig mee te nemen maar het kan waardevolle diensten bewijzen. Het is altijd nuttig, zelfs noodzakelijk, wanneer er te weinig licht is en de belichtingstijd te lang wordt, vooropgesteld dat

het niet een beweeglijk onderwerp betreft. Verder is het nuttig wanneer men nog iets aan het onderwerp wil veranderen, een takje weg te houden of zelfs het onderwerp stil te houden.

De foto van de rups van de koninginpage (zie voorpagina) werd gemaakt in open terrein met harde wind. Een windscherm was niet voorhanden. De camera stond op een klein statief. De top van de stengel waarop de rups zat, werd met de hand vastgehouden zodat de rups binnen het scherptebereik van de lens bleef. In dergelijke situaties biedt het statief de gelegenheid om één hand vrij te houden. Uiteraard is het aan te bevelen onder dergelijke omstandigheden meer dan één opname te maken.

Een statief maakt het mogelijk om rustig het beeld in de zoeker te beoordelen. Men kan nauwkeurig de scherptediepte beoordelen, de verdeling van de beeldelementen en daarmee de beeldopbouw en ook de lichtval. En staat de horizon horizontaal...? Een boomstam, een paaltje, een knie of een stijve fototas kunnen als steun dienst doen.

Een belangrijk onderdeel van de camera is de lens. Wanneer men vraagt waarin een goede lens van een minder goede verschilt, dan is het antwoord: allereerst in het contrast. Verschillen in scherpte, beeldwelving, vertekening en dergelijke vallen minder op. Een goed objectief geeft een briljant beeld waarbij alle fijne kleurnuances tot hun recht komen. Een goede lens is niet goedkoop maar hoeft ook weer niet altijd duur te zijn. Wel is bij de goedkopere, meestal niet-camera-gebonden merken, de spreiding in kwaliteit groter, zodat men bij aanschaf enig geluk moet hebben.

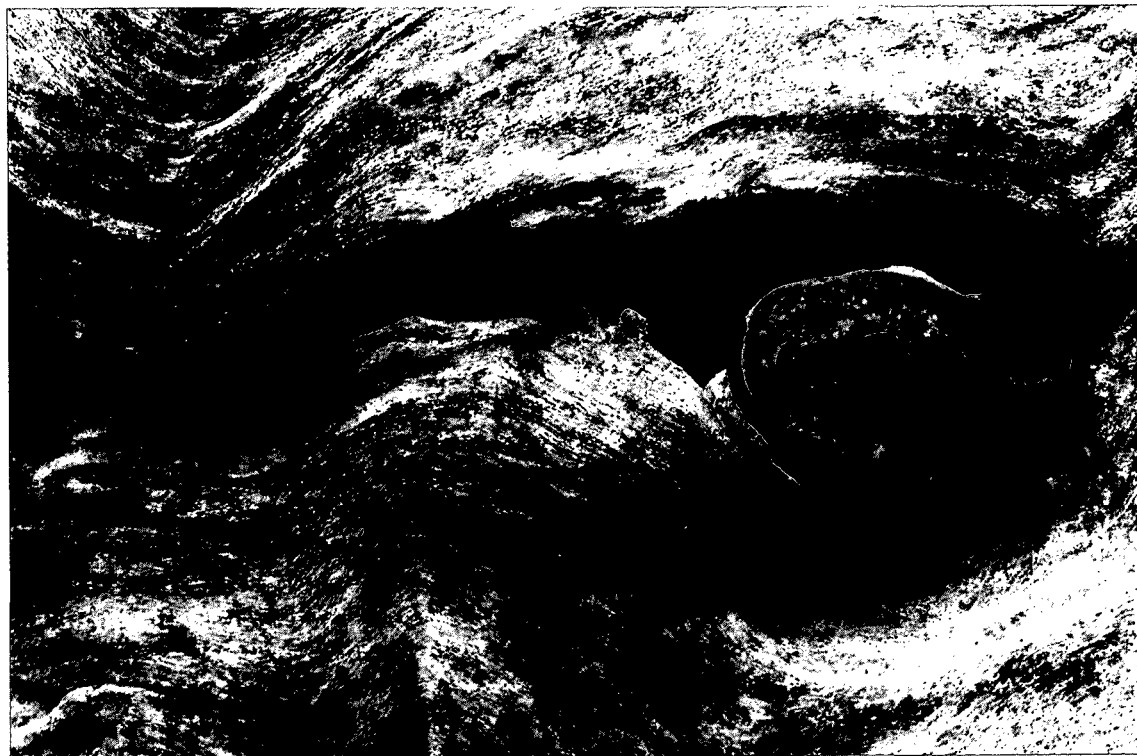
Welke lenzen zijn geschikt voor natuurfotografie? Deze vraag is moeilijk te beantwoorden omdat elke lens geschikt is voor bepaalde facetten van die fotografie. Er zijn in grote lijnen drie categorieën: de groothoeklenzen, zoals de 24 en 28 mm; de standaardlenzen, meestal de 50 mm maar ook de 35 mm wordt hier tegenwoordig wel toe gerekend en de telelenzen waaronder de bekende 135 mm.

Groothoeklenzen geven een beeld met een grote scherptediepte. De beeldhoek is groot, er komt lekker veel op, het perspectief lijkt sterk overdreven voor ons gevoel. Dit geeft een dynamisch beeld. De geringe onscherpte in voor- en achtergrond werkt onrustig. Daarentegen heeft de telelens een kleinere scherptediepte, waardoor vaak fraai vervloeiende, rustige achtergronden ontstaan en het beeld er als het ware uitspringt. Het beeld is soberder, vlakker en vaak grafisch. Het perspectief is minder opvallend. De standaardlens, de 50 mm, is het bekendst. Hij wordt immers standaard

Dotterbloemen, genomen met een 24 mm groothoeklens.

Verweerd hout vertoont dikwijls boeiende figuren en lijnen.

meegeleverd. Toch is het te overwegen om in plaats van een standaardlens meteen een macro-lens aan te schaffen. De mogelijkheden voor natuurfotografie worden daarmee behoorlijk uitgebreid.

Combinaties van bovengenoemde lenzen vindt men terug in de zoomlens. De voordelen hiervan zijn dat men vanaf een bepaald punt het beeld nauwkeurig kan uitlichten en dat men sneller kan werken omdat niet eerst lenzen verwisseld moeten worden. Bovendien is het gewicht minder dan dat van afzonderlijke lenzen samen. De kwaliteit is tegenwoordig zo goed dat zoomlenzen kunnen concurreren met lenzen met een vaste brandpuntsafstand.

Wie tot aanschaf van een extra lens overgaat, moet wel bedenken dat de prijs ervan in verhouding moet staan tot het gebruik dat men er van maakt. Een supergroothoek geeft boeiende beeld-effecten maar wie veel geld neertelt voor het maken van een drietal foto's per jaar daarmee, is wel duur uit.

Voor velen kan een converter uitkomst bieden. Dit handige hulpmiddel is niet duur, ca. f 125,-, is gemakkelijk mee te nemen en is nuttig voor iemand die af en toe iets meer tele wil. Een 50 mm lens wordt daarmee een 100 mm, een 135 mm wordt een 270 mm. Enig lichtverlies moet men op de koop toe nemen terwijl voor een goede af-

beeldingskwaliteit al gauw twee stoppen gedieftagmeerd moet worden. Ook alweer lichtverlies.

Het gebruik van de film is een zaak van persoonlijke voorkeur wat betreft kleurweergave, korrel en contrast en ook het geld dat men er voor over heeft. Beknibbel echter niet op de film als u niet zeker bent van een juiste belichting. Maak in zo'n geval één of meer opnamen met ruimere of krapere belichting. Het zou jammer zijn als een waardevolle opname niet helemaal geslaagd was omdat de belichting niet goed was want het zijn vaak de moeilijk te belichten situaties die uit fotografisch oogpunt interessant zijn, zoals tegenlicht.

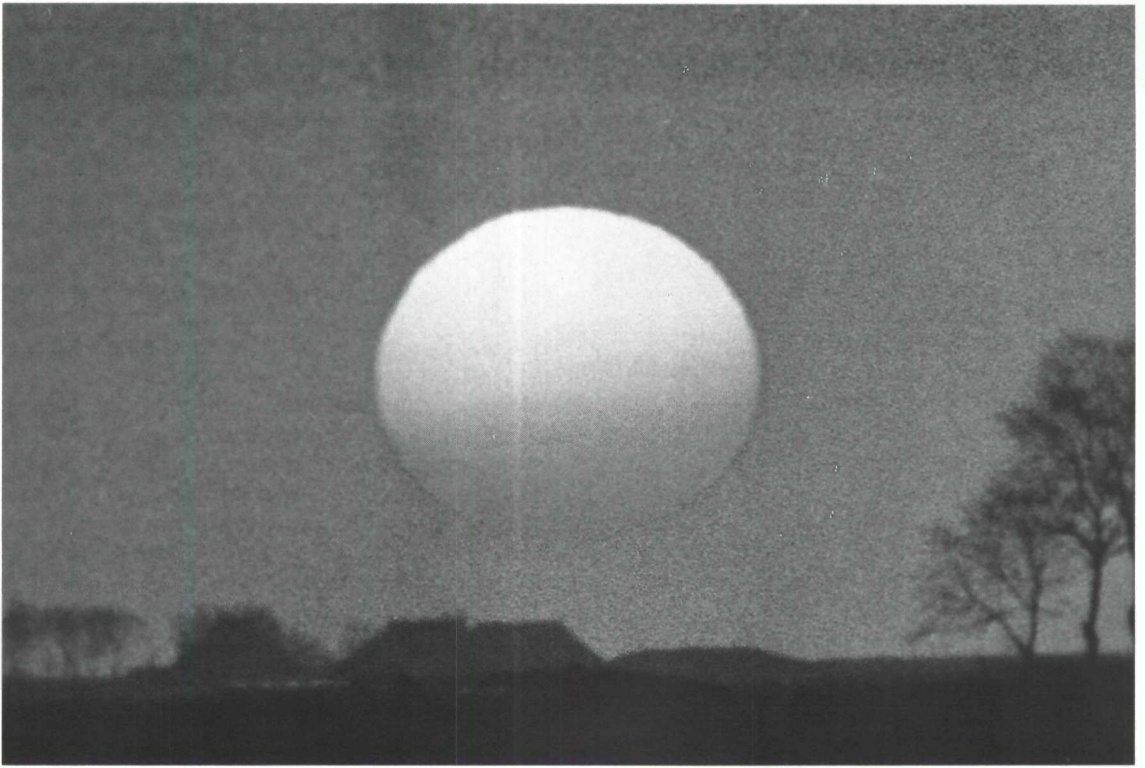
Kies niet steeds een andere film. Leer een bepaald merk eerst goed kennen onder verschillende licht-omstandigheden.

Ook al is een camera een stuk gereedschap, het is wel degelijk een precisieinstrument dat met zorg behandeld dient te worden. Ik heb eens meege-maakt dat iemand, om over een sloot te komen, eerst zijn fototas met twee-weken-nieuwe-inhoud erover gooide. Zo hoeft het nu ook niet.

Stof en vettigheid zoals vingerafdrukken op de lens verminderen het contrast. Laat zoveel mogelijk de dop op de lens zitten. Zand, zout en water zijn vijanden van iedere camera. Wees daarom met name voorzichtig aan het strand.

Tegenlichtopnamen zijn moeilijker te belichten.

Ondergaande zon, gefotografeerd met een 400 mm telelens. Van het origineel werd een deel uitvergroot m.b.v. een macrolens, waardoor deze afbeelding ontstond.

Het onderwerp

Voor de fotograaf staat het onderwerp centraal, of het nu een grutto, een bosrand, een spinneweb of een regenboog is. Voor velen is het een gegeven dat je blijkbaar maar moet nemen zoals het zich aandient: stilstaan en klik . . . Alsof het onderwerp iets onaantastbaars bezit waar je vooral niet aan mag komen.

Een onderwerp nodigt uit om te worden gefotografeerd en verdient alleen daarom al enige aandacht. Met wat meer aandacht, dat wil zeggen door er even de tijd voor te nemen, zouden heel wat doorsnee-kiekjes aan schoonheid en zeggingskracht kunnen winnen.

Het lijkt er wel eens op dat er een voorschrift bestaat dat foto's vanaf ooghoogte gemaakt moeten worden. De plaats waar het toestel zich tijdens een opname bevindt, wordt standpunt genoemd. Probeer dat standpunt eens te veranderen. Foto's vanuit een laag standpunt zijn over het algemeen interessanter maar vereisen wel dat de fotograaf door zijn knieën zakt, op zijn buik gaat liggen of zelfs op zijn rug. Op die manier kijk je anders tegen je onderwerp aan, vaak heel verrassend. Men spreekt hier ook van kikvorsperspectief: gezien vanuit de ooghoogte van een

kikker. Een paddestoel, een mierennest, ze krijgen meer vorm, komen duidelijker uit en lijken imposanter. Een landschap vanuit een laag standpunt wordt weidser. Bloemen steken af tegen een helderblauwe lucht. Een plastic tasje is handig om op te knielen bij vochtige grond en is gemakkelijk mee te nemen.

De achtergrond, die meestal een flink deel van de opname in beslag neemt, is uitermate belangrijk. Het onderwerp kan er beter door uitkomen en ook de sfeer wordt er sterk door bepaald.

De achtergrond is geen statisch gegeven. Hij kan worden veranderd, vaak heel eenvoudig door verandering van standpunt. Bij kleine zaken in het macrogebied kan eventueel een andere achtergrond worden aangebracht: een stuk schors, een steen of een stuk karton. Over het algemeen verdient een rustige achtergrond de voorkeur. Deze verkrijgt men wanneer het onderwerp zich op voldoende afstand bevindt. Het onderwerp komt dan los van de achtergrond, zoals dat heet. Met een lichte telelens zoals de veel gebruikte 135 mm, is dit eenvoudig te bereiken. Men moet dan het diafragma niet te veel sluiten; een grote opening geeft een wazige, vervloeiende achtergrond.

Bij kleine onderwerpen als bloemen kan men de achtergrond, meestal gras, donkerder maken door

Een lage horizon geeft een weidse indruk en versterkt de 'eenzaamheid' van de boom.

er schaduw op te laten vallen, maar wel zo dat het onderwerp zelf daar buiten valt. Schaduw kan men maken met behulp van een jas of fototas.

Storende elementen in het beeld moeten verwijderd worden: grashalmen, een takje, een bloemetje teveel... Het kan een opname ten goede komen wanneer er een beetje geplukt en gerangschikt wordt. Hoe kleiner het onderwerp, hoe gemakkelijker dit gaat. Losse voorwerpen kunnen tot een bevredigende compositie gerangschikt worden, zoals zaden, vruchten en herfstbladeren. Hoever men hiermee kan en mag gaan, hangt uiteraard van de smaak en de opvattingen van de fotograaf af.

Compositie is de term voor de wijze waarop lijnen, kleuren en vlakken de beeldopbouw bepalen en daarmee de indruk die men van een afbeelding krijgt. Door middel van een bepaalde compositie kan men diepte, stilte, snelheid, dreiging, hulpeloosheid suggereren. De compositie in een opname is voor een groot deel afhankelijk van het gevoel voor verhoudingen dat iemand bezit. Dat is niet of nauwelijks aan te leren, wel enigszins te ontwikkelen en te verdiepen.

Een verkeerde beeldopbouw ziet men bij veel landschapsfoto's. De horizon staat keurig in het midden en het is de symmetrie die het geheel statisch en saai maakt. Liever de horizon lager of hoger. Een lage horizon suggereert diepte, afstand, weidsheid. De voorgrond kan ook een belangrijk gegeven zijn in de beeldopbouw en de indruk van ruimte. Een boomstronk, een hek, een bos bloemen, een deel van een rotsblok, ja zelfs

een persoon geven diepte aan het beeld. Hier geldt ook: het voorgronddetail niet in het midden. Overzichtsoptnamen vallen vaak tegen omdat wat eerst zo boeide, in het geheel verloren gaat: elk detail verdrinkt. Een detailopname van een landschap is dan interessanter.

Probeer formaatvullend te werken. Zeker voor diamakers is dit belangrijk omdat na de ontwikkeling nauwelijks meer correctie mogelijk is. Het onderwerp wordt vaak te klein afgebeeld, althans kleiner dan men aanvankelijk verwachtte. Dit heeft te maken met het eigenaardige verschijnsel dat, wanneer men door de zoeker kijkt en zich op het onderwerp concentreert, dit groter lijkt dan het in feite op de film wordt afgebeeld. Wie voor het eerst met een telelens vogels gaat fotograferen, zal dit zeker ervaren.

Het licht

Licht, een kort woord dat ontzettend veel omvat. Licht maakt voor de fotograaf het onderwerp zichtbaar. Het onderwerp wordt door het licht gemodelleerd, als het ware gevormd. Licht kan iets interessant of saai maken, het kan vormen versterken of verdoezelen. Licht bepaalt kleur en contrast.

Doorgaans is men buiten op het zonlicht aangekomen. Bij felle zon, ongehinderd door waterdamp in de atmosfeer, is het licht hard. Dit is te zien aan de donkere, scherp afgetekende schaduwen. Het contrast is zeer groot en dit grote verschil tussen

lichte en donkere partijen is voor de film niet te omvatten. Of de lichte partijen worden uitgebleekt of de donkere partijen zijn zo donker dat ze geen enkele tekening meer vertonen. Betere resultaten verkrijgt men wanneer het zonlicht door wolken verspreid wordt – dit heet diffuus licht. De contrasten zijn minder groot, de schaduwen zijn zachter en de kleuren komen beter uit.

Schaduwen kunnen ook verzacht worden met behulp van een reflectieschermpje. Dat kan een vel tekenpapier zijn, een vel aluminiumfolie, een zakspiegeltje of bij kleine voorwerpen bij gebrek aan iets anders een handpalm. Met zo'n schermje wordt het licht naar de schaduwzijde gekeerd. Dat heet ophelderen. Zo'n velletje papier of folie neemt geen plaats in in de fototas.

Wees niet te gauw ontmoedigd als weersomstandigheden slecht lijken. Juist bij vochtig weer zijn prima opnamen te maken omdat de kleuren meer tot hun recht komen, meer verzadigd lijken. Ze zijn vol en krachtig. Nevelige ochtenden zijn ideaal voor sfeerplaatjes. Let op hoe bij het doorbreken van de zon de betovering en daarmee het interessante licht verdwijnt. Nevel geeft prachtige grijsachtige achtergronden.

Als de zon het geheel laat afweten, bij zware bewolking of in een donker bos, is de flitser een handig hulpmiddel. Ook binnenshuis kan men er opnamen mee maken van meegebracht materiaal. Flitslicht, mits juist gebruikt, is een ideale hulp onder moeilijke lichtomstandigheden. Het grote nadeel is de harde schaduw die als een donkere omlijning van het onderwerp op de foto zichtbaar is en een onnatuurlijk effect geeft. Bij niet te grote onderwerpen zoals paddestoelen, kan men dit verhelpen door via een reflectieschermpje te flitsen. Veel flitsers zijn tegenwoordig kantelbaar en bij computerflitsers blijft de meetcel op het onderwerp gericht zodat de belichting correct wordt uit-

gevoerd. Nog handiger is het indien men de flitser met behulp van een kabeltje van het toestel kan losmaken. Bij niet-automatische flitsers moet men de juiste hoeveelheid licht instellen. Dit vereist enige ervaring. Er zal wel eens wat mislukken, maar daar leert men van . . .

Tot slot iets over het gebruik van een weinig bekend filter, het polarisatiefilter. Dit heeft hetzelfde effect als een polaroidbril: het neemt reflecties weg van glimmende oppervlakken en versterkt het blauw van de lucht. Kleuren worden over het algemeen krachtiger en door aan een instelling te draaien kan men het effect versterken of verzwakken. Het resultaat is in de zoeker te beoordelen. Zorg er wel voor dat er geen onnatuurlijke effecten ontstaan. Bladeren kunnen helgroen worden als alle weerschijn weggefilterd wordt.

Een polarisatiefilter dient mijns inziens eerder aangeschaft te worden dan het veel gekochte U.V.-filter. Over het nut van dit laatste filter zijn de meningen nogal verdeeld. Men raadt het wel aan onder het motto: baat het niet, het schaadt ook niet. Het is echter een feit dat dit filter een goede bescherming biedt tegen beschadiging van de frontlens. Een gekrast filter is minder pijnlijk dan het vervangen van een lens.

In dit artikel speelden twee elementen door elkaar: enerzijds het zakelijke, registrerende element, anderzijds het esthetische element. Beide zijn voor een goede fotograaf onverbrekkelijk verbonden. Wie al fotograferend voor zijn of haar esthetisch gevoel bevrediging zoekt in de vormenrijkdom en kleurenpracht van de natuur, heeft zeker geen slechte keus gedaan.

Adres van de schrijver:

(foto's van de schrijver)

Een 135 mm lens zorgde voor de vervagende achtergrond op een nevelige ochtend.

